
KAŻDE DZIECKO JEST ZDOLNE

Szczegółowy opis założeń projektu.

Cele

- ✚ podniesienie motywacji do rozwoju i nauki
- ✚ kształtowanie prospołecznej postawy życiowej
- ✚ umacnianie poczucia własnej wartości i wiary we własne możliwości uczniów
- ✚ umacnianie postawy życiowej opartej na rozwijaniu pasji i talentów
- ✚ umacnianie postawy uczenia się

Adresaci

Uczniowie **uzdolnieni poznawczo ze szkół podstawowych** ze środowisk zagrożonych **marginalizacją/defaworyzowanych**:

- ✓ z terenów wiejskich oraz zlokalizowanych w miastach do 20 000 mieszkańców **(czynnik społeczny)**
- ✓ przejawiający syndrom nieadekwatnych osiągnięć **(czynnik indywidualny)**

Pojęcie marginalizacji jest bardzo różnie i bardzo szeroko definiowane. W przyjętych założeniach przedstawiono propozycję łączącą kategorię lokalizacji szkoły na terenie wiejskim lub w mieście do 20.000 mieszkańców oraz syndrom nieadekwatnych osiągnięć.

Wybrane argumenty na rzecz takiego podejścia:

- W wielu opracowaniach podkreśla się, że szanse edukacyjne dzieci i młodzieży ze środowiska wiejskiego są gorsze w porównaniu do ich rówieśników z miasta. Niektóre przeszkody związane są z uwarunkowaniami środowiska rodzinnego, między innymi z sytuacją materialną, pozycją społeczno-zawodową rodziców, czy kapitałem kulturowym rodzin. (...) Dzieci, młodzież, a także dorośli mieszkańcy terenów wiejskich nadal charakteryzują się mniejszym udziałem w różnych formach edukacji nieobowiązkowej czy nieformalnej np. w edukacji przedszkolnej, zajęciach pozalekcyjnych i pozaszkolnych czy w kształceniu ustawicznym. (...) Pomocy w wyrównywaniu szans edukacyjnych najpilniej potrzebują dzieci pochodzące z rodzin o niskim kapitale społecznym i kulturowym, z niskimi aspiracjami edukacyjnymi. Nadal najwięcej takich rodzin zamieszkuje tereny wiejskie, na których kumuluje się szereg niekorzystnych zjawisk ulokowanych w rodzinie, szkole czy

w środowisku lokalnym. (*Katarzyna Palka, Działania organizacji pozarządowych na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci ze środowiska wiejskiego*).

- Z danych OKE w Krakowie wynika, że - podobnie jak w całej Polsce - uczniowie ze szkół zlokalizowanych na terenach wiejskich i w miastach do 20 000 mieszkańców uzyskują niższe wyniki na egzaminach zewnętrznych we wszystkich obszarach.
- **Nie akcentujemy roli ocen w ogóle**, tym bardziej w konkursach. Obecnie odchodzi się od podejścia, w którym jedynym/głównym wyznacznikiem uzdolnień są oceny. Jednak zwracamy uwagę na zjawisko **syndromu nieadekwatnych osiągnięć uczniów zdolnych** - wg niektórych szacunków dotyka ono nawet 50% uczniów zdolnych (*np. Beata Dyrda, Trudności w nauce szkolnej uczniów zdolnych*). Zjawisko to ma uwarunkowania: **osobowościowe, rodzinne i szkolne**.

Założenia merytoryczne

1. **W pierwszym etapie projektu zostanie opracowana koncepcja** diagnozy i rozwiązania programowe na potrzeby zajęć z uczniami w celu wystandaryzowania wsparcia w skali projektu. Merytoryczne podstawy działań projektowych kierowanych do uczniów będą stanowić: **teoria inteligencji wielorakich H. Gardnera, teoria inteligencji emocjonalnej D. Golemana, trójpięścienny model zdolności J. Renzulliego, wieloczynnikowy model zdolności F. Mönksa, koncepcja myślenia pytajnego, koncepcja twórczości egalitarnej**.

a. **Teoria inteligencji wielorakich Howarda Gardnera** zakłada, że inteligencja ma charakter wieloczynnikowy:

Typ inteligencji	Przykładowy kierunek rozwoju	Kluczowe komponenty
logiczno-matematyczna	naukowiec, matematyk	Wrażliwość oraz zdolność do dostrzegania wzorców logicznych lub liczbowych; zdolność prowadzenia długiego ciągu rozumowania.
językowa	poeta, dziennikarz	Wrażliwość na dźwięk, rytmy i znaczenie słów; wrażliwość na różne funkcje języka.
przyrodnicza	biolog, ekolog	Wrażliwość na różnice pomiędzy gatunkami; zdolność do subtelnej interakcji z żyjącymi stworzeniami.
muzyczna	kompozytor, skrzypek	Wrażliwość na rytmy, wysokość i barwy dźwięków, ich rozumienie i zdolność do tworzenia; rozumienie form ekspresji muzycznej.
przestrzenna	pilot, nawigator, rzeźbiarz	Umiejętność trafnego postrzegania świata wzrokowo-przestrzennego i analizowania swoich pierwotnych percepcji.
cielesno-kinestetyczna	tancerz, sportowiec	Umiejętność kontrolowania własnych ruchów ciała i zręczność w radzeniu sobie z przedmiotami.
interpersonalna	terapeuta, sprzedawca	Umiejętność dostrzegania i właściwego reagowania na nastroje, temperament, motywacje i pragnienia innych ludzi.

intrapersonalna osoba o szczególowej, trafnej samowiedzy Dostęp do własnych uczuć, **umiejętność** ich rozróżniania oraz polegania na nich przy kierowaniu zachowaniem; znajomość własnych mocnych stron, słabości, pragnień i inteligencji.

Każdy posiada swój **indywidualny profil zdolności**, a poszczególne typy inteligencji (**wrażliwości**) można rozwijać, zarówno opierając proces uczenia się na mocnych stronach, jak i wspierając słabsze. Założenia tej koncepcji znajdują swoje odzwierciedlenie na etapie budowania modelu diagnozy (odejście od standardowych technik psychometrycznych), jak i w programach zajęć, gdzie będą proponowane różne rodzaje aktywności adekwatne do różnych typów inteligencji. **W przedstawionej teorii wyprowadzamy w projekcie postulat wspierania dominującego typu inteligencji w połączeniu z uzupełnianiem deficytów w pozostałych obszarach.**

- b. **Teoria inteligencji emocjonalnej D. Golemana** wpisuje się w nurt koncepcji podkreślających **znaczenie czynników innych niż intelektualne w osiągnięciu życiowych sukcesów** (w oparciu o wcześniejsze koncepcje P.Saloveya i J.D.Mayera). Składowe inteligencji emocjonalnej to: **umiejętność rozpoznawania własnych i cudzych uczuć, kierowania własnymi emocjami oraz wpływania na emocje innych**. Teoria inteligencji emocjonalnej kierunkuje wsparcie uczniów na rozwijanie umiejętności stanowiących jej składowe. Po elementy tej koncepcji będziemy sięgać, uwzględniając w programach zajęć komponent **edukacji opartej na przeżyciu, która jest warunkiem skutecznego uczenia się** oraz kierującą zajęcia na rozwijanie kompetencji społecznych.
- c. **Trójpierścieniowy model zdolności J. Renzulliego** opisuje zdolności jako strukturę, na którą składają się, powiązane ze sobą: **potencjał poznawczy, zaangażowanie w zadanie oraz poziom zdolności twórczych**. Stąd programy zajęć dla uczniów będą nastawione na **budowanie motywacji i rozwijanie kreatywności**. Element omawianej koncepcji stanowi też „Model Drzwi Obrotowych”. Zakładają one, między innymi: identyfikację uzdolnień uczniów za pomocą zróżnicowanych metod i narzędzi, co przekłada się na wielowymiarowy model diagnozy w projekcie oraz otwieranie uczniów na nowe obszary zainteresowań, co znajdzie odzwierciedlenie we wskazywaniu różnych możliwości planowania własnego rozwoju.
- d. **Wieloczynnikowy model zdolności F. Mönksa**, nawiązując do modelu Renzulliego, wzbogaca go o analizę stymulatorów lub inhibitorów zdolności, jakimi mogą się stać: **szkoła, rówieśnicy, rodzina**. Koncepcja **ta akcentuje rolę środowiska zewnętrznego jako czynnika warunkującego sukces jednostki, w tym sukcesy edukacyjne**. Na bazie tego modelu **podkreślamy w projekcie znaczenie rodziny we wsparciu aspiracji edukacyjnych ucznia oraz tworzenie wspierającego środowiska edukacyjnego**. Stąd wywiad z rodzicami i analiza uwarunkowań szkolnych stanowiąc będą obligatoryjne elementy diagnozy, służące

nie tylko rozpoznaniu uzdolnień uczniów, ale także źródeł ich trudności w uzyskiwaniu wyników edukacyjnych adekwatnych do posiadanego potencjału. W ślad za przywołaną teorią w ramach diagnozy będą analizowane uwarunkowania syndromu nieadekwatnych osiągnięć, tkwiące w środowisku edukacyjnym.

- e. **Koncepcja myślenia pytajnego, rozwijana przez K. Szmidta i W. Limont** podkreśla rolę stawiania pytań w procesie uczenia się. Myślenie pytajne jest rozumiane jako umiejętność dostrzegania, formułowania i reformułowania zadań problemowych, wynikających z zaciekawienia i konstruktywnego niepokoju poznawczego. Przeświadczenie, że stawianie pytań jest ważniejsze niż udzielanie odpowiedzi oraz że szczególnie **nacisk należy położyć na rozwijanie tej umiejętności u uczniów** implikuje ukierunkowanie programów projektowych także na tę właśnie umiejętność, jako niezwykle istotną w rozwijaniu potencjału uczniów zdolnych. (**naturalna chęć poznawania świata vs tradycyjna niechęć do nauki**).
- f. **Koncepcja twórczości egalitarnej**, rozumianej jako aktywność nowa dla danej jednostki i istotna dla jej rozwoju. W takim ujęciu **twórczość nie jest wyłącznie domeną artystów i wynalazców, ale ma także charakter przyziemny/codzienny i można ją rozwijać**. Jako że twórczość (za J. Renzullim) traktujemy jako istotny komponent zdolności, proponujemy włączenie do modelu diagnozy testów badających poziom twórczości oraz wprowadzenie do programu zajęć **dla uczniów elementów treningu twórczego myślenia i twórczego rozwiązywania problemów**.
2. **Wsparcie kierowane jest do SZKÓŁ**, gdyż ma służyć stworzeniu rozwiązań systemowych i zwiększy to szanse na trwałość rezultatów projektu (szkoły z terenów wiejskich i zlokalizowane w miastach do 20 000 mieszkańców).
 3. **Wsparcie bazuje na grupie LIDERÓW** – nauczycieli/psychologów/pedagogów, rekomendowanych przez szkoły zgłoszone do projektu, którzy zostaną przygotowani jako specjaliści ds. pracy z uczniem zdolnym (nie jako eksperci przedmiotowi), do realizacji zadań coacha i tutora uczniów zdolnych. W takim kierunku będą prowadzone szkolenia, a potem praca z uczniami.
 4. **Oprócz liderów niezbędne jest przeszkolenie rad pedagogicznych w szkołach objętych projektem**.
 5. **Kadrę merytoryczną projektu będą stanowić także eksperci** - psychologdy, pedagodzy, doradcy zawodowi, których rolę w tak konstruowanym modelu jest wsparcie działań realizowanych przez szkoły.
 6. **Zgodnie z celami projektu oraz przywołanymi wyżej kontekstami psychologiczno-pedagogicznymi, zajęcia dla uczniów będą nastawione m.in. na rozwijanie:**

- ✓ umiejętności uczenia się,
- ✓ planowania własnego rozwoju,
- ✓ kreatywności i kompetencji społecznych.

Nie chodzi w nich o doraźne działania służące uzupełnieniu bieżących braków wiedzy i umiejętności uczniów z syndromem nieadekwatnych osiągnięć, lecz o wsparcie kompetencji niezbędnych do uczenia się (także w przyszłości), planowania kariery edukacyjnej a także zwiększających szanse na sukces życiowy.

- a) Każdy zakwalifikowany uczeń przejdzie 32 godzinny cykl zajęć warsztatowych w grupie (4 godz. x 8 spotkań). Zajęcia prowadzą liderzy przygotowani w ramach projektu, zatrudniani przez MCDN.
 - b) Uczniom zostaną też zaproponowane **indywidualne spotkania w ramach wsparcia psychologiczno-pedagogicznego**; spotkania poprowadzą eksperci zaangażowani przez MCDN - psychologowie, pedagodzy, doradcy zawodowi. Każdy zakwalifikowany uczeń odbędzie jedno spotkanie, służące pogłębieniu diagnozy, określeniu źródeł problemów i zmotywowaniu do rozwoju - przed rozpoczęciem wsparcia oraz spotkanie podsumowujące, służące analizie uzyskanych efektów i wyznaczeniu dalszych kierunków pracy/rozwoju - po zakończeniu wsparcia.
 - c) **Programy zajęć zostaną opracowane odrębnie dla etapu I, II** z zachowaniem takich samych modułów, realizowanych jednak na bazie zróżnicowanych treści i metod, adekwatnie do specyfiki rozwojowej na danym etapie.
7. **Wsparcie zostanie także skierowane do rodziców** i będzie miało formę warsztatów, nastawionych na uświadomienie roli rodziny we wspieraniu zainteresowań i uzdolnień oraz w budowaniu aspiracji edukacyjnych na miarę predyspozycji i możliwości dzieci.
8. Na zakończenie każdego roku szkolnego **dla uczniów, którzy uczestniczyli w zajęciach zostanie zorganizowany konkurs. Jego celem będzie prezentacja sukcesu edukacyjnego, uzyskanego przez ucznia. Kategoria sukcesu nie będzie zaważana do poprawy oceny/ocen** – zostanie ona doprecyzowana w regulaminie konkursu (wstępnie zakłada się, że może to być np. podjęcie jakichś działań/zaangażowanie się w jakieś działania na rzecz społeczności szkolnej lub pozaszkolnej, odkrycie i rozwinięcie jakiejś pasji, udział w konkursie, udział w dodatkowych zajęciach związanych z obszarem uzdolnień ucznia itp.)

Założenia organizacyjne

1. **Koordynatorem projektu jest MCDN.**

2. W etapie I:

- ✓ **MCDN przygotowuje** model diagnozy, programy zajęć dla uczniów, programy szkoleń nauczycieli i rad pedagogicznych oraz warsztatów dla rodziców - w celu wystandaryzowania działań w skali projektu;

Model diagnozy będzie obejmował różne rozwiązania (metody, narzędzia) i ma bazować na informacjach zebranych za pomocą tych narzędzi w szkole.

- Nie przewiduje się powszechnych, zewnętrznych testów, gdyż nie wpisuje się to w specyfikę adresatów projektu i w jego cele. Na model diagnozy złożą się: opis celów i procedur diagnozowania uzdolnień uczniów w szkole oraz **przeгляд metod możliwych do zastosowania w tym procesie**. W ramach modelu zostaną skompletowane bezpłatne narzędzia diagnostyczne, dostępne i rekomendowane do badania uzdolnień w warunkach szkolnych.
- Przewiduje się też **opracowanie kwestionariuszy wywiadów z rodzicami ucznia**, nauczycielem przedmiotu/nauczycielami grupy przedmiotów, w których uczeń wykazuje predyspozycje oraz z wychowawcą klasy.
- O doborze metod i narzędzi diagnozy z zaprezentowanego pakietu będzie decydował lider, zachowując zasadę jednolitości sposobu badania w skali szkoły. **Element obligatoryjny będzie stanowić połączenie badania uzdolnień ucznia z informacjami na temat jego predyspozycji, sukcesów i trudności, zebranymi w ramach wywiadów**. Pozwoli to na rozpoznawanie konkretnych uwarunkowań syndromu nieadekwatnych osiągnięć.

3. W etapie II

- ✓ **MCDN przeprowadza nabór szkół do projektu**, według zasad określonych w Regulaminie rekrutacji i udziału szkół w projekcie.

4. W etapie III

- ✓ **MCDN przygotowuje liderów**, rekomendowanych przez szkoły, na potrzeby pracy z uczniem zdolnym w projekcie; przygotowanie obejmuje między innymi kwestie diagnozy uzdolnień, modeli pracy z uczniem zdolnym, programów zajęć przewidzianych do realizacji w szkołach.
- ✓ **MCDN przygotowuje ekspertów** na potrzeby wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniów zdolnych oraz warsztatów dla rodziców i szkoleń rad pedagogicznych.

5. W etapie IV

- ✓ **MCDN szkoli rady pedagogiczne** szkół objętych projektem w zakresie tematyki rozpoznawania uzdolnień i wsparcia uczniów zdolnych.
- ✓ **W szkołach liderzy ze strony MCDN organizują i realizują: diagnozę uzdolnień i zajęcia dla uczniów** (liderzy przygotowani w ramach projektu);

- ✓ **W szkołach liderzy ze strony MCDN organizują, a eksperci prowadzą: indywidualne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne uczniów** w formie indywidualnych spotkań (eksperti zewnętrzni przygotowani w ramach projektu) oraz **warsztaty dla rodziców.**
- ✓ **MCDN udziela wsparcia szkołom i nauczycielom**, m. innymi poprzez konsultacje i superwizje oraz zapewniając kadre na potrzeby realizacji wsparcia uczniów i współpracy z rodzicami;
- ✓ **MCDN na zakończenie roku szkolnego organizuje konkurs międzyszkolny** dla wszystkich uczniów uczestniczących w projekcie

Etapy projektu

- I. Przygotowanie organizacyjne i koncepcyjne**
- II. Nabór szkół do projektu**
- III. Szkolenia: liderów, ekspertów, rad pedagogicznych, rodziców**
- IV. Realizacja wsparcia uczniów w szkołach przy udziale MCDN**

Ramowy harmonogram

Etap	Zadanie	Termin
I	Przygotowanie organizacyjne i koncepcyjne	03-06.2021
II	Nabór szkół do projektu	06.2021
III	Szkolenia liderów i ekspertów oraz rad pedagogicznych	08.-09.2021
IV	Diagnoza w szkołach	09.2021
	Realizacja zajęć dla uczniów	11.2021-03.2022
	Realizacja wsparcia psychologiczno-pedagogicznego - spotkania indywidualne	10.2021,04.2022
	Warsztaty dla rodziców	11.2021-03.2022
	Konkurs dla uczniów, którzy uczestniczyli w zajęciach	05-06.2022

